

Katona Géza köszöntése

Katona Géza a büntető-jogtudomány hazai művelőinek sorában kivételes teljesítményt mondhat magáénak, miként kivételes az a tisztelet is, amivel a jogásztársadalom máig tartó munkássága eredményeit övezi.

Hivatásrendünk éppen hatvanhat évvel ezelőtt fogadta soraiban a fiatal joghallgatót, aki pályaválasztásával csak részben követte a családi hagyományokat, amikor – eltérve a bíraskodó apa nyomdokaitól – 1945 májusában rendőri szolgálatba lépett. Értelmiségi gyökerek, a sárospataki gimnázium szellemisége, a jogi stúdiumok magas szintű elsajátítása, az imponáló nyelvtudás más vonzalmakat feltételezett. Az életre szóló döntés helyességét azonban az életút igazolja, amely csakugyan kivételes helyet biztosít ünnepeztünk számára a jogtudósok elit klubjában.

Nehéz időkben nehéz szolgálatot vállalni, ez kockázatos kaland lehetett Katona Géza számára. Ilyesmit nem mindenkinek ajánlok. Csak annak, akinek van szilárd értékrendje a törvényességről, az igazság tiszteletéről, az emberi méltóságról, a szakmai tudás rangjáról, a közösség szolgálatáról, a megtámadott gyengék védelméről. Géza bácsi ezeket a szellemi javakat otthonról hozta, egyiket-másikat talán már a génjeiben birtokolta. Az történt, amit Németh László az iskolaorvosi munkáról mondott: a gályapad laboratóriumává alakult.

A kivételesen tehetséges fiatal rendőrtiszt rövid, de annál hasznosabb parancsnoki gyakorlat után rendőriskolai tanár lett, később pedig a mind rangosabbá váló belügyi szakfolyóirat szerkesztőjeként tevékenykedett. Ott találjuk Kertész Imre munkatársaként a bűnügyi technika alapítói között, ahol azután a kriminalisztika gyakorlatának és elméletének nemzetközi rangú művelőjévé válhatott. Az aktív szolgálat megkoronázásaként a bűnügyi rendőrség országos szintű irányító posztjáról vonult nyugdíjba, jóval túl az akkor szinte mindenkire kötelező felső korhatáron. Nem csupán szervezati irányításban mutatott kivételes képességeket, de Katona ezredesben tisztelhetjük az 1945 után felnőtt bűnügyi szakember gárda első számú nevelőjét is. Nincs aktív rendőrtábornok – a ma regnáló belügyminisztert is beleértve – aki a bűnügyi tudományok gyakorlatát ne az ő szakkönyveiből tanulta volna. Ez a pedagógiai teljesítmény is elismerést kapott Katona Géza tábournoki kinevezésében.

A szakmai gyakorlatot kutatási forrásnak tekintő rendőrtiszt igen rövid idő alatt a hazai kriminalisztika legismertebb szerzői sorába emelkedett. „A nyomok vizsgálata a büntetőeljárásban” című dolgozatával 1961-ben szerzett kandidátusi fokozatot, 1972-ben pedig kriminalisztika-történeti disszertációjával a tudományok doktora címet nyerte el. Az olyan monográfiák, mint „A nyomozás magyarországi szabályozásának története”, avagy „Közbiztonság-védelem az I. világháborúig” tárgyú dolgozatok a szerző különleges felkészültségét igazolják a büntetőeljárás-tudomány és a rendészeti igazgatás területein. Az elmúlt két évtized terméséből kiemelem az öt európai ország kriminalisztikai irodalmába bevezető kötetét és a bűnüldözés hazai gyakorlatának félévszázados múltját felidéző személyes hangvétellű visszaemlékezést. Az eljárásjog elméleti kérdései iránti vonzalma kriminalisztikai kutatásai során erősödött, aminek egyik legértékesebb összefoglalását a

Kriminalisztika és a bűnügyi tudományok című művében olvashatjuk. Ilyen megalapozás mellett nem csoda, hogy az írástudók felelősségével hívta fel a figyelmet az igazságügyi szakértői terület 2005. évi szabályozásának súlyos fogyatékoságaira, amelyek kijavítására úgyszólván szellemi mozgalmat indított, és ennek során még eredményeket is elkönnyvelhetett.

A szintetizáló képesség segítette abban, hogy hozzájáruljon a rendészettudomány megalapozásához, különösen azzal, hogy felidézte a klasszikus magyar közjogi irodalom legjobb teljesítményeit, amelyek sajnos az őt követő jogász nemzedékek szakmai műveltségében csak nagyon halványan voltak jelen.

Katona Géza társaságunk alapító tagja, a hazai kriminológia művelésének meghatározó személyisége, aki már nagyon korán megfogadta az OKRI egykori jeles kutatójának, néhai Rózsa Jánosnak azt a tanácsát, hogy a bűnüldöző apparátus minden sikeres tagjának kriminológussá kell válnia. Az Unió országai bűnmegeelőzési modelljeinek kötetbe foglalása úttörő teljesítmény volt. Katona professzor e monográfiája a legtöbbet idézett források sorában foglal helyet. Éveken át egyik vezetője a Biztonságos Magyarorszáért alapítványnak, annak a köztestületnek, ami napjainkban is nagyon hiányzik a prevenció társadalmi gyakorlattá tételében.

A Magyar Kriminológiai Társaság ma átadásra kerülő elismerése csupán egyik szerény elismerése ennek a gazdag életútnak, amely – látva Katona professzor fáradhatatlan munkakedvét és új iránti érdeklődését, még koránt sem tekinthető lezártnak.

Tábornok úr, Kedves Géza Bácsi, engedd meg, hogy mindannyiunk nevében, akik szeretettel és tisztelettel övezünk, a régi szokás szerint kívánjak Neked Erőt, Egészséget!

Budapest, 2011. május 27.

Finszter Géza